

KASSARI
HARIDUSSELTS Nr 8

KASSARIMAA

Dets 2000

KASSARI
HARIDUSSELTS

*Kassarimaa ja õhtuvaikus
kesksuve aegu või Jõulude paiku
ilus ja kaunis on kodusaar
hea on elada Eestimaal.*

2000. aasta

- 4. jaan Kassari Haridusseltsi juhatus väljasõidul. Tutvumine Leluselja uue metskon-
nahoonega.
- 21. jaan Mittetulundusorganisatsioonide infopäeval "Tuurus" käisid Heli Tuisk, Evi
Sadul, Merike Niimann.
- 23. jaan Käsitööpäev "Savi voolimine ja klaasvitraaži tegemine".
- 26. jaan MTO-de raamatupidamise infopäev "Tuurus". Osavõtja Evi Sadul.
- 8. veebr Kohtumine SA "Tuuru" juhataja Aivi Telvikuga.
- 12. veebr Käsitööpäev "Siidimaal".
- 22. veebr Lõppes 18. nov 1999 alanud inglise keele kursus.
- 26. veebr Kassari Haridusseltsi taasasutamise 5. aastapäev.
- Seltsi liikmete portreejoonistuste väljapanek. Näitus "Käterätt kui ilu ja tarbe-
ese läbi sajandi".
- Jõuludeks valminud kamina sisselugemine. Näitemäng "Loomulik arstimine".
- 6. märts Käina valla mittetulundusühingutele valla eelarvest eraldatud raha jagamine.
Haridusselts sai 11 000 EEK'i
- 7. märts Kohtumine B7 projektijuhi David Hunt'iga.
- 18. märts Kassari üldplaneeringu lähteülesannete arutelu.
- 22-27. märts Euroopa Noored" korraldustoimkonna kokkusaamine Korsika saarel. Osavõtja
Heli Tuisk.
- 25. märts Käsitööpäev "Viltimine".
- 24-27. märts Projekti "VILNET" koostööprogrammis osalejate kokkusaamine Saksamaal.
Kassarist osales Maris Varik.
- 31. märts Õppepäev "Lihaveised rannakarjamaal kui pärandkoosluse säilitajad". Osavõt-
jad perekond Tikk ja Uusaja.
- 6. aprill Majutajate õppepäev "Tuurus". Osavõtja Ants Karpa.
- 7. aprill Mahepõllumajanduse põhimõtteid tutvustav seminar Haapsalus. Osavõtja Me-
rike Niimann.
- 12. aprill Hiiumaa "VILNET'is" osalejate I etapi kokkuvõtete esitlus. Osavõtjad Maris
Varik, Heli Tuisk, Merike Niimann.
- 13. aprill Kohtumine Kõrgessaare Valla külaseltsidega. Kohal käisid Kalju Hülgl, Linda
Tikk, Evi Sadul, Merike Niimann.
- 29. aprill Käina lahe – Kassari Maastikukaitseala Kaitsekorralduskava arutelu.
- 5. mai Kaugtöökoolituse õppepäev Haapsalus. Osavõtja Heli Tuisk.
- 13. mai Pühapäevakooli piknik.
- 14. mai Pühapäevakooli Emadepäeva kontsert.

20. mai Kassari laat. "Kassari käsiraamatu" esitlus. Kärkla klubi "Elurõõm" esituses

- lühinäidend "Kapsapea". Loterii. Käsitööesemete näitus-müük. Oksjon, kus kõige kallimalt 155 krooni eest müüdi "põrsas kotis". Oksjonist laekunud 562 krooni lisatakse Lepa Anna Sukasääre Fondi. Laadapäeva viis läbi Madis Salum. Kell 14.00 algas seltsimajas vestlusring teemal "Väinamere projekt. Mis, milleks, kellele?"
23. mai Kassari Haridusseltsi kunstiringi näituse avamine Pikas Majas.
Õpetaja: Reet Eller
Õpilased: Ulvi Uusoja, Linda Tikk, Sirje Kaptein, Maarika Elmi, Tiina Selirand, Siret Põllu, Kaisa Altmäe, Kadri Maiste.
- 24-27. mai Rahvusvahelise projektijuhtimise kursus Jänedal. Osavõtja Merike Niimann
27. mai Kassari jooks. KHS autasustas noorimaid osavõtjaid, tüdrukutest Mari-Liis Tammelehte ja poistest Meelis Mikku ning Kassarist pärit parimale kohale tulnud võistlejat Tauno Tamme (II koht 4 km jooksus).
29. mai Kassari Turismiettevõtjate kokkusaamine.
31. mai Kassari Haridusseltsi üldkoosolek.
2. juuni Linnuvaatlustorni avamiseks pidulaua valmistamine. Tegijad: Tõnis Niimann, Leonora Kääramees, Silvi Steinberg, Marika Elmi, Kalju Hülgl.
8. juuni "Maaravitsemise päev", kus räägiti inimese elutegevuse loodusega kooskõlla viimisest, alateadvuse tunnetamisest ja arendamisest.
Külalislektor Enrike Antonia Kaubrükker Saksamaalt.
Korraldaja Eesti Biodünaamika Ühing.
13. juuli Teadetetahvlite paigaldamine Esikülasse ja Orjakusse. Valmistaja Olev Kopli.
- 14-16 juuli Vetsi Talli päevade ajal annetati Lepa Anna sukasäärde 527.- krooni
15. juuli Näitemäng "Loomulik arstimine" Vetsi Tallis.
- 17-18. juuli Hiiumaa Pühapäevakoolide suvelaager Malvastes.
- 16-23. juuli Õpetaja Maris Varik Käina Gümnaasiumi õpilastega rahvusvahelises noortelaagris Royal Holloway College'is Eghamis Inglismaal.
- 22.juuli-8.aug Heli Tuisk ja Aidar Kääramees noortelaagri liidritena Norras. Osavõtjad: Evelin Vahe, Signe Steinberg, Karin Kääramees, Siret Põllu, Tõnis Tikka, Juss Lemba, Heiki Lemba, Heiki Erin.
11. aug Trahteris "Vetsi Tall" Pärnu Näitemängu Seltsi "Tümpa" esituses V. Panso "Naljakas inimene". Lavastaja Sirje Raudsik. Lepa Anna Sukasäärt toetati 65 krooniga.
- 25-27. aug Hiiumaa oosepäevad Ristitee talus. Loodusraja avamine talu maadel. Muinas-
tulede õõ.
2. sept Kohtumine Hollandi Kesk- ja Ida-Euroopa Fondide esindajatega.
3. sept Suvelõpu pidu
Põhikooli lõpetasid: Merit Vaim
Mari Lipp
Jakko Harusoo
Kooliteed alustasid: Annika Kääramees
Kristiine Kääramees
Mari-Liis Tammeleht
Kadi Nurs
Kristjan Lipp
- 8-9. sept Ida-Virumaal Peipsi järve kaldal Alajõe vallas Uuskülas konverents "Eesti küla teel Euroopa Liitu". Hiiumaalt osales üheksa inimest.
16. sept Valminud Kassari üldplaneeringu arutelu.

23. sept
7. okt Suurkogu asutamine Männamaal. Kassari esindas Tiiu Kopli.
Algab poliitikakool "Partnerlusühiskond ja sooline võrdõiguslikkus".
Teema: Kohalik omavalitsus.
Lektor Sulev Valdmaa J. Tõnissoni Instituudist
9. okt Kohtumine ÜRO audiitor-konsultandiga Cris M Yancello'ga
Täiskasvanud õppija nädala aväritus Kuressaares. Kuressaare Linnateatris
vaadati ka etendust "Tuulte tallermaa". Kohal käisid Säde Põllu ja Kalju
Hülg.
13. okt "Kirjaoskamatusse likvideerimine arvutimaailmas" - arvuti kasutamise või-
malusi näitasid Kersti ja Ain Simsalu. Kõik kohaletulnud said arvutit proovi-
da. Sama päeva õhtul toimus TÕN pidulik lõpetamine:
1. avasõnad ütles TÕN peakorraldaja SA "Tuuru'st" Ö. Pöial.
2. Kuulutati välja: aasta õppija – Aili Siht
Koolitussõbralikum organisatsioon – Kassari Haridusselts
Parm koolitaja – Matti Lüsi.
3. Elust enesest oli lugu "Indre-Netist", mille rääkis Evi Sadul.
4. Mõtteid eluaegse õppimise kohta pajatas Albert Mäns.
5. Ühislaul Helme Kääramehe sõnadele "Ära ainult käega löö..."
6. Kõigi osavõtjate vahel loosis SA "Tuuru" 12-tunnise tasuta
Internetiõppe - kursuse – selle võitis Koit Tikk.
7. Lõpuks naljamäng "Loomulik arstimine".
Õhtu jätkus veini, kookide-pirukate ja kohviga. Muusika eest kandsid hoolt
Emmaste pasunapoised.
14. okt Poliitikakool "Partnerlusühiskond ja sooline võrdõiguslikkus".
Teema: Enesekehtestamine ja temperamenditüübid
Lektor Eed Hõimoja – Koolitus- ja konsultatsioonifirma MERLECONS &
CO juhataja.
- 20-22 okt VILNET tööühma kokkusaamine Lohmenis Saksamaal, osavõtja Heli
Tuisk
21. okt Poliitikakool "Partnerlusühiskond ja sooline võrdõiguslikkus".
Teema: Perepoliitika. Naiste osaluse vajalikkus ühiskonnaelus.
Lektor Eed Hõimoja
- 30 okt – 2 nov B7 kolme saare – Hiiumaa, Saaremaa, Ölandi esindajate kohtumine. Osavõt-
ja Heli Tuisk.
4. nov Poliitikakool "Partnerlusühiskond ja sooline võrdõiguslikkus".
Teema: Erinevad probleemide lahendamise võimalused.
Lektor Eed Hõimoja.
11. nov Suurkogu Männamaal.
11. nov Poliitikakool "Partnerlusühiskond ja sooline võrdõiguslikkus".
Teema: Vanemapuhkus. Tasustatud ja tasustamata töö. Võrdsed võimalused
tööturul.
Lektor Kristiina Luht – Eesti Naisuurimuse ja Teabekeskuse infosekretär.
14. nov Kassari raamatukogu ja avatud Interneti-punkti tutvustamine Itaalia delegat-
sioonile.
18. nov Poliitikakool "Partnerlusühiskond ja sooline võrdõiguslikkus".
Teema: Heaoluühiskond. Tarbijakaitse.
Lektor Sulev Valdmaa
25. nov Poliitikakool "Partnerlusühiskond ja sooline võrdõiguslikkus".
Teema: Eesti pensionireform. Pensionifondid ja järelvalvesüsteem Eestis.
Lektor Triin Reinsalu – J. Tõnissoni Instituudi teadur.

25. nov Hiiumaa II Noorte Lauluvõistlusel Kassari Haridusseltsi poolt välja pandud auhinna loodustemaatilise laulu väljendusrikkama esituse eest sai Karolina Kiik, kes esitas K Kikerpuu "Punab pihlakaid". Auhinnaks raamat Jaak Adamsonist
3. dets Jõulukaunistuste valmistamine.
- 16-19. dets Rahvusvahelise noorsoolaagri ettevalmistamiseks viibisid Hiiumaal Roger Klovtheit Norrast ja Tina Simmon Inglismaalt Wales'ist.

Käina valla lastekaitse tööst

Inimkond ei ole alati lapsi mõistnud. Alles käesoleval sajandil on hakatud rääkima lapse kohast ühiskonnas ja perekonnast kui lapse loomulikust kasvukohast.

Laste heaolu seisukohalt on suur tähtsus riigi sotsiaalpoliitikal, mis hõlmab abinõusid, mille eesmärgiks on erinevatele ühiskonnarühmadele, peredele ja üksikisikutele rahuldava elatusaseme, sotsiaalse kaitse ja rahulolu tagamise.

Sotsiaalpoliitika kaudu tuleb lahendada ka laste hoolekande ja lastekaitse küsimusi, mis nõuavad üha rohkem ja rohkem tähelepanu.

Kuigi praegu puudub veel kindlapiiriline lastekaitsepoliitika, peab kohalik kogukond tegelema paljude probleemidega, mis on seotud just lastega. Riigikogu on vastu võtnud palju seadusi, mille alusel saab korraldada lastehoolekannet.

Toon selgituseks mõningad seadused: EV Põhiseadus, Lastekaitseseadus, Perekonnaseadus, Sotsiaalhoolekandeseadus, Lastetoetuste seadus, Alaealiste Mõjutusvahendite seadus, Kohaliku Omavalitsuse korralduse seadus jpm seadusi ning terve rida määrusi, korraldusi, käskkirju, mis kõik reguleerivad tööd lastega.

Alates 1995 a aprillist on alaealiste hoolekanne Sotsiaalhoolekande seaduse järgi kohaliku omavalitsuse korraldada. Lähtuvalt vajadustest ja kohalikest sotsiaalhoolekande prioriteetidest, missugusele elanikkonna rühmale see teravik on suunatud, on loodud valla sotsiaalosakonna struktuur, sest lastekaitsetöö on üks osa sotsiaaltööst, mis hõl-

mab just tööd lastega ja nendega tekkinud või tekkivate probleemidega.

1999aasta augustikuust töötab Käina vallas **lastekaitsetöötaja**, kelle ülesandeks on koordineerida tööd laste ja noortega lasteasutustes, koolides ja kodudes, et ennetada ja lahendada lastega seonduvaid probleeme vastavalt seadustes ettenähtud korras.

Omavalitsuse lastekaitsetöötaja tööpõld on väga lai: siia kuulub laste eestkostete korraldamine, töö kasuperedega, koostöö kodu, koolide ja lasteasutustega, samuti arstidega, teiste omavalitsustega, maavalitsusega, töö koolikohustuse mittetäitjatega, kodukülastused, piirkondlike sihtprogrammide ellurakendamine ja projektide kirjutamine, töö puuetega lastega ja nende perekondadega, paljulapseliste perede probleemidega tegelemine, alaealiste varaliste õiguste kaitse jpm.

Lastekaitsetöötaja peab olema see inimene, kes astub välja lapse kaitseks. Ta peab aitama, toetama, juhendama, nõustama last ja peret, ning looma võrgustiku et paremini probleeme lahendada. Tihti tuleb vastu võtta mitmesuguseid otsuseid, kuid selleks tuleb koguda piisavalt informatsiooni, kaasates töösse politsei, kooli, kodu, tervishoiuasutuse jne. Lastekaitsetöötaja suure töökoormuse tõttu ja seoses sellega, et vallas on lastega peresid, kes ei tule toime igapäeva eluga on valda tööle **võetud pereabitöötaja**. Selle ametikoha eesmärgiks on tegeleda pidevalt kindlate peredega, kus on lapsed, andes neile abi ja õpetada neid eluga toime tulema. Pereabilise töö seisneb selles,

et ta külastab kindlaid peresid vähemalt kaks korda nädalas või vastavalt vajadusele tihedamini. On perioode, kus peret tuleb külastada iga päev.

Tuleb ka motiveerida peret, et ta oma eluga ise toime tuleks.

Peab ütlema, et valla sotsiaalosakonnas on sõbralik ja ühte hoidev meeskond, kus saab

Tiiu Uuskari

Käina valla sotsiaal-ja tervishoiuosakonna juhataja.

Unelmate Norra (kellel oli, kellel mitte)

Heiki Lemba

Kell oli 7 õhtul laupäeval. Tallinn Stockholm liinil sõitev parvlaev Baltic Kristina väljus Tallinna sadamast. Koos selle eesti lipu all sõitva kaunitariga läksid reisile ka meie 8 õpilasest ja 2 juhust koosnev väikene reisipunt: Tõnis, Heiki I, Heiki II, Evelin, Signe, Siret, Juss ja Karin ning liidritest Aidar ja Heli.

Pühapäeva hommikul jätkus juba meie reis bussiga suusarahva pealinna Oslole ja sama päeva õhtul sealt edasi lennukiga Norra läänerrannikul asuvasse linna Fjordeste. Kõik olid suures ootusärevuses ja mitte ühegi pundiliikme silmist ei võinud leida väsimuse märkigi arvestades seda, et eelmisel õhtul sai umbes nii kella kolme nelja paiku peosaalist kajutisse magama mindud. Ma usun, et meie ärevus võrdus näiteks esimesse klassi mineva koolijutsi omaga. Me olime valmistunud ette suureks katsumuseks- see meid seal Norras avasüli ootamas oligi.

Pärast lennujaama jõudmist saabusime me Hauglandi nimelisse paika. Nagu juba eelnevalt teada, olid peale meie sinna saabunud grupid Norrast, Walesist ja Prantsusmaalt. Lisaks liitusid gruppidega ka kanadalane, belglane ja rumeenlane(kõik

kolm õpivad kohalikus rahvusvahelises keskkoolis). Samuti hakati moodustama grupe st. iga riigi esindusest võeti kas üks või kaks liiget ja moodustati rahvusvaheline grupp, kuhu näiteks võisid kuuluda kanadalane, eestlane, waleslane ja kaks norralast. Antud süsteemi järgi moodustati kokku 6 sellist gruppi. Eesmärgiks neile gruppidele oli õppida tundma teist rahvast, riiki ning tegeleda kui üks team, abistada üksteist igal ettejuhtuval momendil. Igal päeval tegelesid grupid erinevate harrastustega. Harrastuste nagu näiteks kajakkimine, mägironimine, purjetamine ja jne. olid liidriteks omal alal spetsialiseerunud norralased ning nendega ühinesid veel kõikide riikide gruppide juhid st. kogu aeg oli iga grupiga tegelemas kas üks või kaks liidrit. Hauglandis toimusid põhiliselt esmaabi- ja vetelpäästekursused (nii vees kui maal), kus kõik grupid pidid osalema. Vabal ajal käidi veel niisama ujumas ja tutvuti teiste gruppide liikmetega.

Edasi pöörutasime Hauglandist Vardali nimelisse kohta, kus meid ootasid ees kajakkidega sõitmine, climbing- mägironimine vastava varustusega, mägimatkamine- l'gi 1000 meetri kõrguse mäe tippu tõusmine ilma mingisuguse varustusega, mägi-

jalgratastega sõitmine ja kalapüük maaliliselt kaunites fjordides. Samuti oli meie kõigi riikide kohustus tutvustada meie rahvast, ajalugu ja riiki, kus meil tuli ka Hiiumaast teistele mingi ettekujutus anda. Kuni selle hetkeni oli möödunud kaks nädalat meie laagrist. Enamus Walesi esindusest teadis ainult, et eestlased asuvad kusagil Soome lähedal ja et meie riik on umbes sama suur kui nende endi oma. See oli ka kõik.. Kuid samas leidis norralasi, kes teadsid nii mõndagi eesti jalgpallurit näit. Bergenis Brannis (Norra klubi) mängivat Sergei Terehovi, Taanimaal Andres Operit ja Inglismaal Mart Poomi, suusatajatest Kristiina Šmiguni ja Andrus Veerpalu. Samuti teadsid nad meie pealinna, tundsid küllaltki hästi meie ajalugu ning tõdesid veel, et eesti keel pidavat olema samasugune kui soome keelgi. Enamus neist palus eestlastel neile endile ka eesti keeles mõningaid lauseid ja sõnu õpetada, mida suur suusarahvas ka oma märgmikesse visalt üles kirjutas ja samas tihedalt ka kõnekeeles kasutada püüdis. Uskuge, nad said

Aidar Kääramees

Heli Tuisk

suurepäraselt hakkama.

Viimaks suundusime oma rahvusvahelise armee Norra lääne rannikul asuvale saarele nimega Stokkevag. Seal sõitsime samuti kajakkidega ning tegelesime mägironimise ja –matkamisega. Käisime ka Atlandi ookeanil kala püüdmast ning külastasime Norra kõige läänepoolseimat saart ja majakat, seilasime väga vana viikingite stiilis purjepaadiga ja aitasime kohalike inimesi (lõhkusime ja tassisime puid, tegelesime maja värvimisega ja köögis abiks olemisega).

Kõigil tegevusaladel ja toimetamistel jäädime meiega väga rahule. Samas leidsime hulga uusi tutvavaid ja sõpru, kellega väga mõnusat ja toredate aega viitsime. Ma usun, et me kõik õppisime sealt üsna palju – nii teiste rahvaste ja traditsioonide kui ka selle kohta, kuidas üksteist vajalikul hetkel abistada. Tuleb tunnistada, et sellist rahvast nagu seda on norralased võib maailmas väga

harva kohata- loodussõbralikud, -hoidjad, heatahtlikud, viisakad, terved, tugevad ja loomulikult alati abivalmis. Juba järgmise aasta kevadel toimub samalaadne üritus Eestis, just Hiiumaal. Praeguseks on saadetud kutsed Inglismaa, Belgia, Norra ja Walesi

gruppidele. Samas on praeguseks kindlalt oma osalemisest siin Hiiumaal teavitanud norralased. Oma ja meie grupi suured tänusõnad tahaksin anda reisi Eesti poolsele korraldajale Helile ja ka Aidarile.

Õpetlik ja meeldejääv nädal Rootsimaal

Leonora Kääramees

Meid oli kümme inimest, kes me kohtusime 22. oktoobri õhtul Tallinna Reisisadama D – terminali kolmandal korrusel, et alustada laevaga “Baltic Kristina” reisi Rootsimaale.

Meie grupp koosnes kolmest hiidlasest, kolmest Vormsi elanikust, kolmest inimesest Matsalu looduskaitsealalt ja grupijuhist-tõlgist Kaie Zarenzist Eesti Lambakasvatajate Seltsist.

See oli nädalane õppereis lambakasvatusega tegelejatele, mida finantseeris täies ulatuses Rootsi Metsiku Looduse Säilitamise Fond – WWF. See fond on üks suuremaid ülemaailmseid looduse säilitamise fonde, mida toetab üle maailma 5 miljonit inimest. Rootsi WWF-il on 150 tuhat toetajat, kelle hulka kuulub Rootsi suurim toiduainete tööstus. Fondi liige on ka Rootsi kuningas, kes kuulub Fondi Nõukogusse ning kaks korda aastas juhatab Nõukogu istungeid. Kuningas on andnud fondi käsutusse oma Ulrikslandi lossi ühe tiiva, kus asub fondi kontor 35 töötajaga. Loss asub looduslikult kaunis kohas skääri kaldal mitte kaugel Stockholmist. Eriline vaatamisväärsus oli tuba, kus meid vastu võeti ja kus toimuvad ka Fondi Nõukogu istungid.

Fond tegeleb 180 projektiga. Programmid on jagatud 5 rühma:

- 1 Mets ja metsatöötlemine.
- 2 Puhas vesi ja märgalad.

- 3 Mere ja mereranniku hooldamine.
- 4 Looduskaitsealane koolitus (suunatud noortele).
- 5 Põllumajanduslik maastik.

Külastasime kahte lambafarmi, looduskaitsealast märgala ja kolme kooli, mis asusid väikese Gambleby linna lähiümbruses, olid kõik eri suunitlusega ja omasid oma õppebaasi. Nii oli käsitöölases koolis tuba täis kangastelgi (lugesin ära – sain 15); aianduskoolis kasvuhooned lilledega, kus õpilased parajasti lilleseadeid tegid ning põllumajandus- ja loodusalane, kus õpilased töötasid farmides, ratsutasid hobustel ning hooldasid akvaariumi- ja linnumaja, kuna siit sai ka looduskaupluse müüja tunnistuse.

Et stimuleerida looduslikel rohumaadel ja kaitsealadel karjatamist, makstakse Rootsis farmeritele lisatasu nii karjatatud maa hektari eest kui ka looma pealt. Selline toetus võib moodustada ligi 60% farmeri kasumist. Samuti loetakse sellistel maadel toodetud liha puhtaks lihaks, millele tapamajas lütiakse peale roheline tempel ja farmeritele makstakse tunduvalt kõrgemat hinda kui kultuurmaadel intensiivmeetodil toodetud liha eest. Samuti on selline liha ka poes kõrgema hinnaga, kuid küllaltki nõutud ostjate seas. Farmerile makstava liha hind sõltub liha kvaliteedist, mis määratakse peale looma tapmist. Liha kvaliteeti hinnatakse nii veistel kui ka

Liha kvaliteeti hinnatakse nii veistel kui ka lammastel. Eriti kõrget hinda saadakse kolmekuiste tallede realiseerimisel ning väga tähtis on, et talled ei oleks rasvunud.

Väga huvitav oli külaskäik Looduskooli Äskovini Märgalal. See oli valminud aasta tagasi täielikult sponsorluse rahadega ühiskondlikus korras. Siia tulevad õpilased 4-5 tunniks päevas. On olemas õppevahendid, arvuti paljundusaparaadiga, väike köögike sooja joogi tegemiseks. Märgalal on õpperaida linnuvaatlustorniga ning karjatatakse hobuseid ja lihaveiseid. Tahtmatult tõmbasin ma kohe paralleeli meie Orjaku linnuvaatlustorni ja õpperaia.

Väga huvitav oli kohtumine farmer Stefan Thorselliga Ölandilt, kelle karjast on pärit ka osa Eestisse saabunud Soti mägiveistest. Tema karjas on 220 lihaveist ja 100 põhikarja utte ning karjatab ta neid looduslikel karjamaadel, mille eest saab üle poole oma sisetulekutest.

Meeldejäävaks ja õpetlikuks kujunes kohtumine proua Eva Sammelssoniga Gotlandilt, kellel oli kaasas suur kotitais pargitud lambanahku ja omatehtud videofilme, kuidas kodusel teel nahku parkida loodust kahjustamata. Nahad olid tõesti imepehmed ja ilusad. Sellised nahad on nii Rootsis kui ka meil väga hinnalised. Aga kuhu jäävad meie toornahad?? See on ju lausa kuritegu, kuidas

me oma väärtusi kasutada ei oska. Kirjandusest loeme, et ka meil vanasti taludes pargiti nahku, kuid nüüdseks on see kõik unustuse hõlma vajunud.

Kuid miks mitte see tarkus uuesti elustada, toornahad on ju olemas. Proua Eva oli lahkelt nõus isegi kohapeale tulema ja kursuseid korraldama.

Me kõik mäletame veel ilusaid puhtaid mererandu ja karjatatud Käina lahe ümbrust. Nüüd näeme suuremal osal lokkavat roogu ja tihenevat võsa. Rand on jagatud kitsaste siiludena erinevate omanike vahel. Peame naabritega aru, kas poleks mõttekas hakata sellistel maadel tootma ühiselt veiseliha või pidada lambaid. Näiteks ei vaja šoti mägiveis talveks lautaviimist. Ühiselt on võimalik rajada karjatarad ja katusealused. Kindlasti jõuab ükskord see aeg ka meie vabariiki, kus looduse säilitamise eest tasustama hakatakse. Ärgem siis oodakem, et enne kõik võssa kasvada jõuab. Meie eest ei tule keegi siia midagi ära tegema, kui me ise ainult ohime ja käsi külge ei löö.

Ja miks ei võiks meie koolid õppeesmärgil ära kasutada Orjaku linnuvaatlustorni ja loodusõpperada, kaasates laste õpetamisele ka meie ornitolooge ja teisi loodustundvaid inimesi. Jääb ju paljast ekskursioonist looduse tundmaõppimiseks väheseks.

Täname annetajaid:

Jerõgin, Igor
OÜ Happy Lady
OÜ Kala-Anti
Kalda talu
Kivistik, A
Kogerman, Arvo
Lorits, Ülle
KM Marketing

Markus, Rein
Mäeotsa talu
Odres, Lembit
Pärn, Alvar
Pärn, Ester
Ranna talu
Rebane, Raivo
Saaretalu, T

Sadul, Evi
Takis, Kalju
Varik, Maris
Vaske, Margit
MTÜ Vendo
OÜ Volde
Väli, Monika

Lepa Anna sukasäärt on toetanud:

Ave Kääramees
Leonora Kääramees
Urve Kääramees
Maido Kääramees

Aldo Kääramees
Tõnis Niimann
Lilia Harusoo
Hiivi Mugamäe

Teated

24. detsembril kell 10.00 **seltsimajas Pühapäevakooli laste jõulupidu.**
kell 10.30 Jumalateenistus Mäeltse kabelis.
kell 14.00 Jumalateenistus Kassari kabelis.
24. detsembril kell 10.30 **Mäeltse kabelis Jõulupüha jumalateenistus.**
24. detsembril kell 15.00 **Ühtri palvemajas Jõulupüha jumalateenistus.**
25. detsembril kell 10.30 **Mäeltse kabelis Esimese Jõulupüha jumalateenistus.**
31. detsembril kell 14.00 **Kassari kabelis Vana-aasta jumalateenistus.**

Uuel aastal on kavas läbi viia **õpetused:**

- A **Portselani maalimine.** Varu endale nõu(d), mida tahad kaunistada.
- B **Vöö valmistamine kangastelgedel.**
- C **Vöö valmistamine tihvaga.** Nende mõlema tarvis varu (värvilist) villast lõnga.
- D **Õlgedest ilu- ja tarbeesemete valmistamine.**
- E **Viltimine.** Varu villa ja pesuseepi.

JÄLGI REKLAAMI! Alates kesksuvest on teadetetahvlid ka Esikülas ja Orjakus.

Väljakuulutatud võistlusele kahjuks ühtegi lühinäidendit ei ilmunud. Auhinnad jäävad ootama paremaid aegu.

Seltsimajas on võimalik 1,5 ja 1,8 m laiust **kangast kududa.** Esmaspäeval ja kolmapäeval kl 9-19-ni, muul ajal kokkuleppel Heliga.

Neljapäeviti kell 18.00 näidatakse **videokino.** Pilet 2.– krooni.

Ülevaade Kassari Haridusseltsi projektide rahastamisest.

Aasta	Rahastamisallikas	Taotletav summa	Saadud
1995	Eesti Kultuurifond	15000.-	-
1995	Eesti Kultuurkapital	5 000.-	5 000.-
	KOKKU	20 000.-	5 000.- e 25%
1996	Külaliikumisprogramm	15 000.-	12 000.-
1996	Riigi Muinsuskaitseamet	150 000.-	-
	KOKKU	165 000.-	12 000.- e 7,3%
1997	Õpiringide selts "Semud"	2 176.-	2 176.-
1997	EV Kultuuriministeerium	10 000.-	5 000.-
1997	Eesti Kultuurkapital	18 000.-	13 000.-
1997	Riigi Muinsuskaitseamet	180 000.-	-
1997	Taani, J.G. Lauritsen	500 000.-	
1997	Hasartmängumaksu Fond	392 000.-	250 000.-
1997	Hollandi Ida-Euroopa Fond	392 000.-	-
1997	Hiiumaa Kultuurkapital	6 700.-	3 700.-
1997	Külaliikumisprogramm	16 500.-	10 860.-
	KOKKU	1 517 376.-	284 736.- e 19%
1998	Õpiringide selts "Semud"	4 352.-	4 080.-
1998	Akad. Kanada Eesti Naised	18 210.-	9 246.40
1998	Eesti Kultuurkapital	86 683.-	9 000.-
1998	Külaliikumisprogramm	22 744.-	6 000.-
1998	Hiiumaa Kultuurkapital	14 388.-	5 000.-
1998	Avatud Eesti Fond	56 765.-	25 000.-
1998	EV Kultuuriministeerium	12 539.-	5 000.-
1998	Rahvuskultuuri Fond	6 338.-	6 338.-
1998	Phare Demokraatia Mikroprogramm	52 819.-	52 819.-
	KOKKU	274 838.-	122 483.40 e 45%

1999	Õpiringide selts "SEMUD"	4 352.-	3 400.-
1999	EV Kultuuriministeerium	49 960.-	2 000.-
1999	Eesti Kultuurkapital	41 747.-	7 200.-
1999	Hiiumaa Kultuurkapital	27 241.-	6 750.-
1999	Hasartmängumaksu Fond	653 000.-	75 000.-
1999	Keskkonnafondi Hiiumaa osakond	6 650.-	6 650.-
1999	Külaliikumisprogramm	17 712.-	16 712.-
1999	Ääremaade programm	441 000.-	-
1999	Avatud Eesti Fond	7 432.-	7 432.-
1999	Rahvuskultuuri Fond	21 570.-	-
1999	Mitte-eestlaste Inegr. Sihtasutus	92 484.-	40 000.-
	KOKKU	1 363 148.-	165 144.- e 12%
2000	Õpiringide selts "Semud"	6 180.-	2 040.-
2000	Hasartmängumaksu Fond	25 000.-	-
2000	Eesti Kultuurkapital	8 480.-	-
2000	Hiiumaa Kultuurkapital	800.-	500.-
2000	Külaliikumisprogramm	16 660.-	2 000.-
2000	Kaasaegse Kunsti Eesti Keskus	326 185.-	-
2000	Täiskasvanute koolituskeskus	26 960.-	26 960.-
2000	Riigi Muinsuskaitseamet	115 370.-	-
2000	Rahvuskultuuri Fond	9 600.-	-

Kassari saare elanike ettepanek-taotlus Käina Vallavolikogule ja Hiiu Maavanemale

Eesti Vabariigi haldusterritoriaalse reformi käigus kahe, Hiiumaa ja Kassari, omavalitsusüksuse moodustamiseks, mis oleks ühtlasi eelduseks Hiiu Maakonna säilimisele ja senisel territooriumil

omavalitsusliidu moodustamiseks.

Toetudes Eesti Vabariigi Siseministeeriumi kontseptsioonile "Haldusreform kohaliku omavalitsuse valdkonnas" arvame, et omavalitsusüksuse toimetulek ei sõltu tema suurusest, vaid territooriumil elavate inimeste ettevõtlikkusest, aktiivsusest ja positiivsest mõtteviisist.

Kassari saare elanikud, lähtudes regionaalse tasakaalustatud arengu, osalusdemokraatia, haldussuutlikkuse, jätkusuutlikkuse ning majandusliku otstarbekohasuse põhimõtetest, soovime kujundada Kassari saarest kogu Eesti ja Hiiumaa jaoks olulise kultuurilise ja loodusliku eripära ning traditsioonide säilimise ja inimkeskse elukeskkonna edendamise eesmärgil omaette omavalitsusüksuse. Selle haldamisel näeme olulist osa kolmandal sektoril.

Reform on mõttekas alati siis, kui see toob endaga kaasa muutusi paremusele. Eelkõige inimese jaoks.

Tähtsamad telefonid

1. Esmase tähtsusega:

KIIRABI	320-86
REGISTRATUUR (polikliinikus)	320-85

2. Vähemtähtsad:

Haavaosakond	320-86
Siseosakond	320-87
Lasteosakond	965-35
Sünnitusosakond	964-52
Arstide tuba	320-84
Labor	965-90
Peaarst	320-83
Ülemõde	965-87

HIIUMAA HAIGLA POLIKLIINIK:

Registratuur	320-85
Hambaravi	964-61
Psühhiaater	964-04
Naistekabinet	051-37057

ÄRA AINULT KÄEGA LÖÖ

Viisil "Mäepere Matsil talgud hoos"

Sõnad Helme Kääramees

1. Pensionäril elu igav,
pole lehma, pole siga
ainult maga, putru söö,
kõht see kerkib üle vöö

Ref: Ära ainult käega löö
Otsi ikka õiget tööd

2. Viina võtta ka ei tohi
Siis ei mõju arstirohi
Mida tegema küll peaks
Et elu jälle muutuks heaks

Ref: Ära ainult....

3. Hakkaks õige õppima,
kui ehk seegi lohutab
ammu selged A, B, C
õpitud on kooliteel

Ref: Ära ainult...

4. Prooviks õige peotantsu
ehk saaks vanas eas veel santsu
aga kuidas seda teha
jalad vaevalt kandvad keha

Ref: Ära ainult...

5. Juuksed ka on muutund halliks
kes mind vanaeite sallib
mida teha, kuidas olla
masendus võib kallal tulla

Ref: Ära ainult...

6. Telefon ka tukub nurgas
kodu oleks nagu urgas
ei nüüd keegi helista
sest pension ei võimalda

Ref: Ära ainult...

7. Mõtled päevad, mõtled ööd
kust küll leida õiget tööd
Ei ma maga, ei ma söö
Ainult süda vaikselt lööb

Ref: Ära ainult...

8. Naabrikutt käib püüdmas kala,
aina õlut kurku valab
mina seda küll ei tohi
jälle keelab arstirohi

Ref: Ära ainult...

9. Noored käivad Vetsi Tallis
kartmata, et elu kallis
eks neil seal on küllalt lõbus
oleks minagi veel kõbus

Ref: Ära ainult....

10. Kuskult kostab jutuvada
Rahvast koos vist terve sada
Ootavad nad poemona
Mida poebuss saab tooma

Ref: Ära ainult...

11. Sealt saab kuulda külauudist
kes ootab last ja kes saand pruudiks
võtan kohe nende sekka
veidi vaheldust on ikka

Ref: Ära ainult...

12. Räägitakse maast ja ilmast
naera nii et vesi silmas
tuju muutub paremaks
aina lähed nooremaks

Ref: Ära ainult...

13. Koos me käime rahvamajas
selts seal omi asju ajab
igaüks kes ainult soovib
osa võtta sellest proovib

Ref: Ära ainult...

14. Tarkust sealt ka sina saad
poliitikast ja ilmast mast
mõnikord ka koduõlu
paremaks teeb kõigil tuju

Väljaandja Kassari Haridusselts.
Ilmub kaks numbrit aastas.
Toimetaja Aivar Lorits.
Lehe ilmumist toetas Aivo Kääramees.